

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE SAYGINLIĞINI YİTİRME KAYGISI*

Nursel TOPKAYA Ertuğrul ŞAHİN*** Cem GENÇOĞLU******

Öz

Bu kesitsel araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinde saygınlığını yitirme kaygısının cinsiyet, psikolojik yardım alma deneyimi ve cinsiyet rolleriyle ilişkisini incelemektir. Araştırmanın çalışma grubunu, Orta Karadeniz Bölgesi'ndeki bir üniversitenin farklı fakülte ve bölümlerine devam etmekte olan 266 (141 kadın, 125 erkek) katılımcı oluşturmuştur. Gerçekleştirilen bağımsız örneklem için t-testi sonucunda, kadınların saygınlığını yitirme kaygısının erkeklerden anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ancak, daha önce psikolojik yardım alan ve daha önce psikolojik yardım almayan bireylerin saygınlığını yitirme kaygısı puanları anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizi sonucunda ise katılımcıların cinsiyetleri ve daha önce psikolojik yardım alma deneyimleri kontrol edildiğinde, kadınsı cinsiyet rollerine yüksek düzeyde sahip bireylerin saygınlığını yitirme kaygısının da yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur. Ancak, erkeksi cinsiyet rolleri saygınlığını yitirme kaygısıyla ilişkili değildir. Saygınlığını yitirme kaygısının, bir dizi olumsuz ruh sağlığı göstergesiyle pozitif yönde ilişkili olduğu düşünüldüğünde kadınların ve kadınsı cinsiyet rolüne sahip olan

* Bu araştırma, VI. Uluslararası Eğitimde Araştırmalar Kongresi'nde (13-15 Ekim 2016, Rize, Türkiye) sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş ve revize edilmiş halidir.

** Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Samsun, Türkiye, nursel.topkaya@omu.edu.tr

*** Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Amasya, Türkiye, ertugrulsahin@amasya.edu.tr

**** Milli Eğitim Bakanlığı, Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, Ankara, Türkiye, cemgencoglu@gmail.com

bireylerin ruh sağlıkları açısından desteklenmeye ihtiyaçları olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Saygınlığını yitirme kaygısı, cinsiyet, psikolojik yardım alma deneyimi, cinsiyet rolleri, üniversite öğrencileri.

LOSS OF FACE AMONG UNDERGRADUATE STUDENTS

Abstract

The aim of this cross-sectional study was to investigate the relationship between loss of face, gender, psychological help seeking experience, and gender roles in undergraduate students. Participants consisted of 266 (141 female, 125 male) respondents attending different faculties and departments of a university in the Central Black Sea Region. Result of the independent samples t-tests suggested that women had significantly higher loss of face than men. However, no significant difference was found in loss of face scores with regard to previous psychological help seeking experience. Results of the hierarchical regression analysis suggested that individuals who exhibit high feminine gender roles were more likely to have high level of loss of face after controlling for gender and previous help seeking experience whereas, masculine gender roles were not found to be associated with loss of face. Considering the fact that loss of face is positively correlated with a number of negative mental health indicators, mental health support recommended to women and individuals with high feminine gender roles.

Keywords: Loss of face, gender, psychological help seeking experience, gender roles, undergraduate students.

1. GİRİŞ

Saygınlık, bir kimsenin diğer insanların gözünde sürdürmek, güçlendirmek veya oluşturmak, istediği olumlu sosyal imaj olarak tanımlanmakta (Lin ve Yamaguchi, 2011) ve iş yerinde, ailede, yakın arkadaşlar arasında ve daha geniş toplum katmanlarında bireyin itibarını ve bununla ilişkili hislerini yansıtmaktadır. Ho (1983) saygınlığın, bireysel kavramların (örn., benlik, öz, kişilik, dışadönük-içedönük) tersine, ilişkisel (örn., aile, kültür) bir kavram

olduğunu öne sürmektedir. Türk kültüründe de Asya kültürlerine benzer şekilde saygınlık, bireylerinin toplum içerisindeki sosyal pozisyonlarını ve başkaları tarafından iyi olarak algılanan sosyal rollerin gerçekleştirilmesiyle kazanılan prestiji ifade etmektedir (Liao, Rounds ve Klein, 2005). Diğer taraftan saygınlığını yitirme kaygısı ise, kişilerarası ve psikososyal ilişkilerde sosyal bütünlüğün kaybedilmesi veya kaybedilebileceğine yönelik olarak algılanan tehdidi ve kaygıyı ifade etmektedir (Leong, Kim ve Gupta, 2011). Saygınlığını yitirme kaygısı genellikle bireyler kendileri rol beklentilerini ya da sosyal sorumluluklarını yerine getiremediklerinde yaşanmakta ve bireyin ya da ait olduğu grubun itibarını kaybetmesine neden olabilmektedir (Triandis, 2001). Saygınlık uzlaşma kuramına göre, yüksek düzeyde saygınlığını yitirme kaygısı yaşayan bireyler, saygınlıklarını yitirmelerine yol açabilecek olaylardan ve durumlardan kaçınmak amacıyla kendileri üzerinde olağandışı bir baskı oluşturabilmekte ve bu durum bireylerde psikolojik sıkıntılara yol açabilmektedir (Oetzel ve Ting-Toomey, 2003; Ting-Toomey, 2005). Ayrıca, yüksek düzeyde saygınlığını yitirme kaygısı yaşayan bireyler, ait oldukları sosyal çevrenin kendileri hakkında ne düşündükleriyle ilgili olarak yoğun bir korku yaşadıklarından, bu bireyler toplumsal normlara sıkı bir şekilde riayet etmeye eğilimlidir ve sosyal etkileşimi düzenleyen kişilerarası kuralları ihlal etmemek için yoğun bir çaba göstermektedir (Liao vd., 2005).

Araştırmacılar, saygınlığını yitirme kaygısını önemli kültürel değişkenlerden biri olarak görmekte ve son yıllarda, saygınlığını yitirme kaygısının öncülleri, saygınlığını yitirme kaygısıyla ilişkili değişkenler ve saygınlığını yitirme kaygısının sonuçlarıyla ilgili çok sayıda araştırma gerçekleştirmektedirler (David, 2010; Heath, Vogel ve Al-Darmaki, 2016; Leong, Byrne, Hardin, Zhang ve Chong, 2018; Leong vd., 2011; Mak ve Chen, 2006; Topkaya, 2015a; Topkaya, Şahin ve Gençoğlu, 2019; Tuliao, Velasquez, Bello ve Pinson, 2016). Gerçekleştirilen araştırmalar yüksek düzeyde saygınlığını yitirme kaygısının bir dizi olumsuz ruh

sağlığı göstergesiyle ilişkili olduğunu göstermektedir. Örneğin, Cankurt ve Topkaya (2015) tarafından üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen bir araştırmada saygınlığını yitirme kaygısı yüksek olan üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeylerinin daha düşük olduğu bulunmuştur. Topkaya vd. (2019) tarafından üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen başka bir araştırmada ise, saygınlığını yitirme kaygısı yüksek olan üniversite öğrencilerinin kendini saklama eğiliminin de yüksek olduğu bulunmuştur. Farklı kültürlerde ve örneklerde gerçekleştirilen araştırmalarda, yüksek düzeyde saygınlığını yitirme kaygısının psikolojik yardım almaya yönelik olumsuz tutumlar (David, 2010; Tuliao vd., 2016), yüksek düzeyde psikolojik stres (Mak ve Chen, 2006), yüksek düzeyde depresif belirtiler (Leong vd., 2018), yüksek düzeyde sosyal kaygı (Zane ve Yeh, 2002), düşük iyimserlik ve yüksek düzeyde kötümserlik (Leong vd., 2018) ile pozitif yönde ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca, saygınlığını yitirme kaygısı mahcubiyet ve utanç gibi sağlıklı olmayan olumsuz duygularla ilişkilidir (Yeh ve Huang, 1996). Bu nedenle, farklı kültürlerde saygınlığını yitirme kaygısıyla ilişkili değişkenlerin belirlenmesi, yüksek düzeyde saygınlığını yitirme kaygısının bireyler için olası olumsuz sonuçlarının azaltılmasında ya da önlenmesinde önemli bir aşamayı oluşturmaktadır.

Saygınlık-uzlaşma teorisine göre tüm kültürlerde insanlar kişilerarası iletişimlerinde saygınlığını koruma eğilimindedir (Oetzel ve Ting-Toomey, 2003; Ting-Toomey, 2005). Bu teoriye göre saygınlık utanç ya da çatışma yaşanabilecek belirsiz durumlarda oldukça önemli hâle gelmektedir. Ayrıca, bu teoriye göre bireyler kişilerarası iletişimlerinde kültürel, durumsal ve bireysel değişkenlere bağlı olarak kendi saygınlıklarını, başkalarının saygınlıklarını ya da hem kendi hem de başkalarının saygınlıklarını korumak amacıyla kişilerarası iletişimlerinde belirli stratejiler kullanma eğilimindedir. Saygınlığını koruma birçok kültürde olduğu gibi Türk kültüründe de temel değerlerden biridir. Bireyler saygınlıklarını sürdürmeye önem vermekte ve sonuç olarak, kişilerarası

ilişkilerdeki birçok davranışın, saygınlığı sürdürme ihtiyacı temelinde şekillendiği görülmektedir. Türkiye'nin kültürel yapısında yer alan ve "Elalem ne der?" biçiminde karşımıza çıkan durumun bu gerçeği yansıttığı ve insanların davranışlarına yön verdiği düşünülmektedir. Türkiye'de insanlar, genellikle yakın çevrelerindeki insanlardan, akrabalarından ve arkadaşlarından eleştiri almamayı, saygınlıklarını korumanın bir yolu olarak değerlendirmektedir. Ayrıca saygınlık, sadece bireye ait olarak değil geniş aile, iş yaşamı, okul, spor takımları ve yaşanılan ülke gibi topluluklarla ilişkili olduğu kabul edildiğinden, saygınlığın yitirilmesi sadece bireyin hissettiği utanç duygusuyla değil aynı zamanda, bireyin ait olduğu topluluğun da utanç yaşamasıyla sonuçlanabilmektedir (Triandis, 2001). Bu doğrultuda, Türk kültüründe saygınlığın yitirilmesi sadece birey için değil bireyin ilişkili veya bağlı olduğu diğer gruplar için de bir tehdit oluşturmaktadır. Toplulukçu değerlere sahip Asya kültürlerinde, saygınlığın kişilerarası ilişkilerde önemli bir yeri olduğu bilinmesine rağmen (Zane ve Yeh, 2002), Türkiye gibi ne tam olarak toplulukçu ne de tam olarak bireyselci kültürlerde saygınlığın yitirilmesinin ilişkili olabileceği değişkenlerin araştırılması önemli hâle gelmektedir (Hoftede, Hofstede ve Minkov, 2010; Mocan-Aydın, 2000).

Saygınlığını yitirme kaygısıyla ilişkili olabilecek değişkenlerden biri cinsiyettir. Cinsiyet en kolay gözlenebilen bireysel farklılıklardan biri olduğundan, bireylerin cinsiyete göre psikolojik özelliklerindeki farklılıklar araştırmacıların ilgi duyduğu bir konu olmuştur. Saygınlığını yitirme kaygısının cinsiyet ile ilişkisini inceleyen bazı araştırmalar saygınlığını yitirme kaygısının cinsiyet ile ilişkili olmadığını gösterirken (Bathje, Kim, Rau, Bassiouny ve Kim, 2014; Mak, Chen, Lam ve Yiu, 2009; Topkaya vd., 2019; Tuliao vd., 2016; Wang vd., 2019), bazı araştırmalar kadınların saygınlığını yitirme kaygısının erkeklerden daha yüksek olduğunu göstermektedir (Heath vd., 2016). Bu bağlamda, araştırmalarda ulaşılan farklı

sonuçlar, farklı kültürlerde ve örneklerde saygınlığını yitirme kaygısının cinsiyetle ilişkisini inceleyen araştırmalara ihtiyaç olduğunu göstermektedir.

Saygınlığı yitirmeyle ilişkili olabilecek bir diğer değişken, psikolojik yardım alma deneyimi olabilir. Kültürümüzde, psikolojik yardım almak kişisel bir zayıflığın veya yetersizliğin bir göstergesi olarak düşünülmektedir (Topkaya, 2015b) ve psikolojik rahatsızlığı olan bireyler genellikle Türk toplumu tarafından uzak durulması gereken, öngörülemez, tehlikeli, deli, yetersiz ya da akılsız bireyler olarak değerlendirilme eğilimindedir (Bostancı, 2005; Çam ve Bilge, 2013). Ayrıca yapılan araştırmalar, psikolojik yardım alındığının diğer kişilerle paylaşılmasının psikolojik yardım alma nedeniyle sosyal damgalanmayı da beraberinde getirebileceğini ortaya koymaktadır (Topkaya, 2015b; Topkaya ve Kağnıcı, 2012). Bu nedenle, psikolojik yardım alma bireylerin sosyal ilişkilerinde saygınlıklarını zedelemelerine ya da yitirmelerine neden olabilecek bir durum olabilir ve psikolojik yardım alan bireylerin saygınlığını yitirme kaygıları, psikolojik yardım almayan bireylerden anlamlı bir şekilde yüksek olabilir. Ancak, daha önce gerçekleştirilen bazı araştırmalarda saygınlığını yitirme kaygısı yüksek olan bireylerin, psikolojik yardım alma niyetinin de yüksek olduğunu göstermektedir (Topkaya, 2015a; Yakunina ve Weigold, 2011). Bu nedenle, psikolojik yardım alma bireyin içinde bulunduğu kültürel ortamda hem saygınlığını korumaya yönelik olanaklar hem de saygınlığını yitirmeye yönelik tehditler içerebilir. Bir yandan birey için psikolojik sıkıntıların azalarak saygınlığını koruma olasılığını arttırması bireyin psikolojik yardım alma isteğini arttırırken, diğer yandan psikolojik yardım aldığı için bireyin ait olduğu grup ve toplum içinde saygınlığını yitirme riskini taşıması, psikolojik yardım alma deneyimini bireyler için hem fayda sağlayan hem de riskli bir girişim hâline getirebilir. Bu nedenle psikolojik yardım alma deneyimi, bireylerin saygınlığını yitirme kaygısını hem olumlu yönde hem de olumsuz yönde etkileyebilir. Ancak, alan yazında bireylerin psikolojik yardım alma durumuyla saygınlığını yitirme

kaygısı arasındaki ilişkiyi inceleyen çok sınırlı sayıda araştırma mevcuttur (Topkaya vd., 2019).

Saygınlığını yitirmenin ilişkili olabileceği düşünülen önemli psikolojik değişkenlerden biri de bireylerin sahip olduğu kadınsı ve erkeksi cinsiyet rolleri olabilir. Cinsiyet rolleri, kadın veya erkeğin bireysel davranışlarında gözlenebilen toplum tarafından kadınsı ya da erkeksi olarak belirlenmiş ve kültürel olarak kadınlar ve erkekler için uygun olarak kabul edilmiş davranışları, beklentileri ve rolleri tanımlamaktadır (O'Neil, 1990). Toplumsal cinsiyet rollerini açıklayan Bem'in (1981a) Cinsiyet Şemaları Kuramı'na göre kadınlardan ve erkeklerden beklenen davranışlar kültürler arasında farklılaşmasına rağmen, hemen hemen her kültürde erkeklerin ve kadınların toplumdaki yeri, yapabilecekleri işler, görev ve sorumlulukları ve beklenen davranışlar bellidir. Erkekler ve kadınlar belirli bir kültür içerisinde yaşamının bir sonucu olarak içerisinde buldukları toplumun kadınlardan ve erkeklerden bekledikleri davranışları öğrenir ve bunlara uygun şemalar geliştirirler. Bu şemalar doğrultusunda bireyler, kendi cinsiyetleri ve karşı cinsiyet için hangi davranışların uygun olup hangi davranışlarının uygun olmadığına karar verirler (Bem, 1981a). Cinsiyet rollerini kadınsılık ile erkeksilik arasında birbirleriyle ilişkili kadınsılıktan erkeksiliğe ya da erkeksilikten kadınsılığa uzanan bir bütün olarak değerlendiren kuramların aksine, bu kuram kadınsılık ve erkeksiliği birbirlerinden bağımsız yapılar olarak değerlendirmektedir. Ancak kadınsılık ve erkeksilik özelliklerinin birbirinden bağımsız yapılar olması, bir kadının erkeksilik ya da bir erkeğin kadınsılık özellikleri göstermeyeceği anlamına gelmez. Kadınsı cinsiyet rollerine sahip bireyler kadın rolüne uygun tutum ve davranışları toplum içerisinde belirgin bir şekilde ve yüksek düzeyde sergilerken düşük düzeyde erkeksi özellikler gösteren bireylerdir. Diğer taraftan erkeksi cinsiyet rollerine sahip bireyler, erkek rolüne uygun tutum ve davranışları toplum içerisinde belirgin bir şekilde ve yüksek düzeyde sergilerken düşük düzeyde kadınsı özellikler gösteren bireylerdir.

Bireylerin kadınsı ve erkeksi cinsiyet rollerine belirgin bir şekilde sahip olmaları, toplum tarafından istenilen cinsiyet rolleri özelliklerini belirgin bir şekilde gösterdiklerini ifade etmektedir (Bem, 1981a).

Birçok kültürde, cinsiyet rolleri tipik olarak babaerkil bir yapı üzerine kurulmuştur ve buna göre kadınlarla karşılaştırıldığında erkeklere daha fazla sosyal güç ve özgürlük tanınmıştır (O'Neil, Helms, Gable, David ve Wrightsman, 1986). Türkiye'de de benzer bir durumun varlığından söz edilebilir. Bingöl'e göre (2014) Türkiye'de kadın öncelikle eş ve annedir. Bu nedenle, kadın bağımsız bir birey olarak görülmemekte, kadının varlığı öncelikle ev için, ev içinde düşünülmemekte, erkek egemenliği ve ataerkil gelenekler toplumda hüküm sürmektedir. Yılmaz (2018) tarafından yetişkin bireylerle gerçekleştirilen nitel bir çalışmada da benzer şekilde katılımcıların kadınları, erkeklere göre daha duygusal olarak gördükleri ve katılımcılarda kadınların temel görevlerinin ev işleriyle uğraşmak ve çocuk yetiştirmek olduğu düşüncesinin hâkim olduğu bulunmuştur. Diğer taraftan, araştırmanın diğer sonuçları erkeğin ise evin ekonomik geçimini sağlayan, evi yöneten ve evin dışındaki diğer görevleri yerine getiren kişi olarak görüldüğünü göstermiştir. Elçi (2011) tarafından Türkiye'de kadın olmak ile ilgili olarak kadınlarla gerçekleştirilen bir araştırmada ise, kadınların kendilerine toplumun ve sosyal düzenin devamını sağlamaya ilgili roller yükledikleri bulunmuştur. Bu bağlamda, kadınsı cinsiyet rolleri bireylerin kendilerinin ve ailelerinin toplumdaki haysiyetini ve onurunu korumak için daha fazla sorumluluk hissetme gibi saygınlığını yitirme kaygısını yüksek düzeyde yaşamasına neden olabilecek roller içerdiği söylenebilir. Ancak, erkeksi cinsiyet rolleri bu tip roller içermemektedir.

Sonuç olarak, Türk psikoloji alan yazınında saygınlığını yitirme kaygısının cinsiyet, psikolojik yardım alma deneyimi ve cinsiyet rolleriyle ilişkisinin incelendiği sınırlı sayıda araştırma mevcuttur. Saygınlığını yitirme kaygısının bir

dizi olumsuz ruh sağlığı göstergesiyle ilişkili olduğu dikkate alındığında, Türk kültüründe saygınlığını yitirme kaygısıyla ilişkili değişkenlerin araştırılması, saygınlığını yitirme kaygısını yüksek düzeyde yaşayan bireylerin belirlenmesinde ve saygınlığını yitirme kaygısını yüksek düzeyde yaşayan bireylere yönelik uygun önleme, eğitim ve müdahale çalışmaları geliştirilmesinde ve ruh sağlıklarının korunmasında faydalı bilgiler sağlayabilir. Bu doğrultuda araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinde saygınlığını yitirmenin cinsiyet, psikolojik yardım alma deneyimi ve cinsiyet rolleriyle ilişkisini incelemektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıda yer alan araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Üniversite öğrencilerinde saygınlığını yitirme kaygısı sırasıyla cinsiyet ve daha önce psikolojik yardım alma durumuna göre farklılık göstermekte midir?

2. Üniversite öğrencilerinin cinsiyetleri ve daha önce psikolojik yardım alma deneyimleri kontrol edildiğinde, cinsiyet rolleri saygınlığını yitirme kaygısıyla ilişkili midir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma deseni

Bu çalışma üniversite öğrencilerinde saygınlığını yitirme kaygısının cinsiyet, daha önce psikolojik yardım alma deneyimi ve cinsiyet rolleriyle ilişkisinin incelendiği kesitsel bir araştırmadır (Howitt ve Cramer, 2014). Bu araştırma deseninde, belirli bir zaman dilimi içerisinde, belirli bir örnekleme ilgi duyulan değişkenlere ilişkin benzerlikler ve farklılıklar ya da değişkenler arasındaki geçici ilişkiler herhangi bir müdahalede bulunulmadan incelenmektedir. Araştırmanın bağımlı değişkenini saygınlığını yitirme kaygısı oluştururken, araştırmanın bağımsız değişkenlerini ise cinsiyet, daha önce psikolojik yardım alma deneyimi ve cinsiyet rolleri oluşturmaktadır.

2.2. Çalışma grubu

Araştırmmanın çalışma grubunu uygun örnekleme yoluyla seçilen Orta Karadeniz Bölgesi'nde bir üniversitenin farklı fakültelerinde ve bölümlerinde eğitimlerine devam etmekte olan 266 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Uygun örnekleme yöntemi olasılığa dayalı olmayan örnekleme türlerinden biri olup araştırmacının maliyet, zaman, çalışma yapılacak gruba kolay erişilebilirlik gibi etmenleri dikkate alarak çalışma yapacağı örnekleme belirlediği örnekleme türlerinden biridir (Howitt ve Cramer, 2014). Katılımcıların 141'i (%53) kadın ve 125'i (%47) erkektir. Çalışma grubunu oluşturan katılımcıların yaşları 18 ile 28 arasında değişmekte olup ortalama yaşları 21.26'dır (S.s: 1.74). Katılımcıların büyük çoğunluğu ikinci sınıf öğrencisiyken (%30, $n=79$), bu öğrencileri sırasıyla üçüncü sınıf öğrencileri (%27, $n=73$), dördüncü sınıf öğrencileri (%25, $n=66$) ve birinci sınıf öğrencileri (%18, $n=48$) takip etmektedir. Katılımcıların %79'u ($n=210$) daha önce psikolojik yardım almamışken, %21'i ($n=56$) daha önce psikolojik yardım almıştır.

2.3. Veri toplama araçları

Kişisel Bilgi Formu (KBF): Katılımcıların cinsiyeti, yaşı, sınıf düzeyi ve daha önce psikolojik yardım alıp almadığı hakkında bilgiler, araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formundan yararlanılarak toplanmıştır.

Bem Cinsiyet Rollerini Ölçeği (BCRE): Bu araştırmada katılımcıların hangi cinsiyet rollerine sahip olduğunu belirleyebilmek amacıyla Bem (1981b) tarafından geliştirilen BCRE kullanılmıştır. Bu envanterin Türk kültürüne uyarlama, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları iki farklı araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiş ve ölçeğin Türk kültüründe cinsiyet rollerini ölçebilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu görülmüştür (Dökmen, 1991, 1999; Kavuncu, 1987). Bu çalışmada Dökmen (1991, 1999) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları

gerçekleştirilen envanter kullanılmıştır. Envanter 60 maddeden oluşmakta olup bu maddelerin 20'si kadınsı kişilik özelliklerini, 20'si erkeksi kişilik özelliklerini, 20'si ise sosyal beğenirlik maddelerini içermektedir. Kadınlara özgü kişilik özelliklerini ölçmeye yönelik alt ölçek kadınsılık, erkeklere yönelik kişilik özelliklerini ölçmeye yönelik alt ölçek ise erkeksilik ölçeklerini oluşturmaktadır. Sosyal beğenirlik maddeleri ise puanlamaya dâhil edilmemektedir. Bu nedenle, bu araştırmada sadece kadınsılık ve erkeksilik ölçekleri kullanılmıştır. Bu envanter maddeleri katılımcılara karmaşık olarak sunulmuştur. Katılımcılar her bir envanter maddesinde yer alan kişilik özelliklerinin kendileri için ne düzeyde uygun olduğunu *Hiç uygun değil*'den (1) *Her zaman uygun*'a (7) uzanan yedili Likert tipi bir ölçekte değerlendirmektedir. Envanterde bireylerin kadınsılık ve erkeksilik ölçeklerinden aldığı puanlardan kadınsılık ve erkeksilik puanlarının medyan değerleri hesaplanarak dört farklı (androjen, belirsiz, erkeksi, kadınsı) cinsiyet rolüne ilişkin bilgi edinilebilmektedir (Bem, 1981b). Ancak, bu puanlama yaklaşımı sürekli eşit aralıklı bir ölçek türünde toplanan puanların, süresiz sınıflama türünde bir ölçeğe dönüştürülmesinden dolayı belirgin bir bilgi kaybına neden olduğu gerekçesiyle araştırmacılar tarafından eleştirilmektedir (Choi ve Fuqua, 2003). Bu nedenle, bu araştırmada BCRE kadınsılık ve erkeksilik puanları kategorik hâle getirilmeden sürekli değişken olarak kullanılmıştır. Başka bir ifadeyle, yüksek kadınsılık puanları bireylerin kadınsılık özelliklerinin yüksek olduğuna, yüksek erkeksilik puanları ise bireylerin erkeksilik özelliklerinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. BCRE kadınsılık ve erkeksilik ölçekleri sürekli değişken olarak çok sayıda farklı araştırmacı tarafından da kullanılmıştır (Örneğin, Donnelly ve Twenge, 2017; Strough, Leszczyński, Neely, Flinn ve Margrett, 2007; Twenge, 1997). Kadınsılık ölçeğinden örnek bir kişilik özelliği "çocukları seven" iken, erkeksilik ölçeğinden örnek bir kişilik özelliği "duygularını açığa vurmayan" şeklindedir.

Ölçeğin bu araştırma örnekleminde hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayıları (α) kadınsılık alt ölçeği için .83 ve erkeksilik alt ölçeği için .82'dir.

Saygınlığını Yitirme Kaygısı Ölçeği (SYKÖ): Bu çalışmada, katılımcıların saygınlığını yitirmeyle ilgili kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla Zane ve Yeh (2002) tarafından geliştirilen SYKÖ kullanılmıştır. Ölçeğin, Türk kültüründe uyarlama, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Topkaya ve Yaka (2013) tarafından gerçekleştirilmiştir. Topkaya ve Yaka (2013) tarafından üniversite öğrencilerinden oluşan bir örnekleme gerçekleştirilen doğrulayıcı faktör analizi sonucunda ölçeğin orijinal ölçekteki gibi tek faktörlü bir yapıya, kabul edilebilir bir uyum gösterdiği bildirilmiştir (Ki-karenin serbestlik derecesine oranı (χ^2/sd): 5.19, Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI): .92, Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA): .07, RMSEA %90 Güven Aralığı Alt Sınır: .07, RMSEA %90 Güven Aralığı Üst Sınır: .08, Standardize Edilmiş Hataların Ortalama Karekökü (SRMR): .06). Araştırmacılar ayrıca, ölçeğin üç hafta arayla uygulama sonucu elde edilen test-tekrar test güvenilirliğinin .70 ve Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının ise .84 olduğunu bildirmiştir (Topkaya ve Yaka, 2013). SYKÖ 21 maddeden oluşan yedili Likert tipi bir ölçektir. Katılımcılar ölçek ifadelerine katılma derecelerini *Kesinlikle Katılmıyorum*'dan (1) *Kesinlikle Katılıyorum*'a (7) uzanan seçeneklerden birini işaretleyerek belirtmektedir. Ölçekte tersten kodlanan madde yoktur. Ölçekten alınabilecek puanlar 21 ile 144 arasında değişmekte olup puanların artması bireyin saygınlığını yitirme kaygısı düzeylerinin arttığına işaret etmektedir. Ölçeğin bu araştırma örneklemini için hesaplanan Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .79'dur. Ölçekten örnek bir madde: "Bir şey yapmadan önce, diğer insanların davranışlarını dikkatlice izlerim." şeklindedir.

2.4. Prosedür

Araştırmaya konu olan veriler Şubat 2016-Haziran 2016 tarihleri arasında Orta Karadeniz Bölgesi'nde bir üniversitenin farklı bölümlerinde eğitimlerine devam etmekte olan öğrencilerden toplanmıştır. Veri toplama süreci ilk araştırmacı tarafından sınıf ortamında, ders veren akademisyenlerin istekleri doğrultusunda ders başlamadan önce, ders sırasında ya da ders bitiminde gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler KBF, BCRE ve SYKÖ'den oluşan veri toplama aracını cevaplamadan önce araştırmaya katılımın gönüllü olduğu, verilen cevapların gizli kalacağı, verilerin araştırma amacı dışında kullanılmayacağı ve araştırmacının başlangıcında, ortasında ya da sonunda istedikleri zaman herhangi bir yaptırıma uğramadan araştırmadan çekilebilecekleri hakkında birinci araştırmacı tarafından öğrencilere bilgi verilmiştir. Tüm öğrenciler araştırmaya gönüllü olarak katılmıştır. Öğrenciler veri toplama aracını yaklaşık olarak yirmi dakikada cevaplamıştır.

2.5. İstatistiksel Analiz

Tüm istatistiksel analizler SPSS 23 istatistik programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Analizler gerçekleştirilmeden önce verilerin doğruluğu, kayıp ve aykırı değerler kontrol edilmiş ve kullanılan analizlerin varsayımları incelenmiştir. Verilerin doğruluğunu incelemek amacıyla ilk aşamada, her bir değişkenin frekans dağılımları, minimum ve maksimum değerleri incelenmiş ve tüm değişkenlerin beklenen değer aralıklarında olduğu görülmüştür. İkinci aşamada, veri setinde kayıp değerler incelenmiştir. Kayıp değerlerin ölçek maddelerinde %0 ila %2.9 arasında değiştiği görülmüştür. Bu kayıp değerlerin veri setinde seçkisiz dağılıp dağılmadığı Little's Missing Completely at Random (MCAR) testiyle incelenmiş (Little, 1988) ve verilerin tamamen seçkisiz dağıldığı görülmüştür (Little's $\chi^2(2797)= 2899.94, p= .084$). Bu nedenle, kayıp değerlerin veri setinden çıkarılması, kayıp değerlere ortalamaya dayalı değer atama, medyan değer atama, regresyona dayalı veri atama gibi geleneksel veri atama

yöntemlerinin kullanılması ya da beklenti-maksimizasyon algoritması gibi modern veri atama yöntemlerinin kullanılması parametre tahminlerinde herhangi bir yanlılığa neden olmaz (Enders, 2010; Graham, 2009; Schafer ve Graham, 2002). Bu araştırmada ilk olarak, kayıp değerlerin yerine beklenti-maksimizasyon algoritması kullanılarak kayıp değer atama işlemi gerçekleştirilmiş, daha sonra beklenti-maksimizasyon algoritması tarafından atanan değere en yakın tam sayıya yuvarlama işlemi gerçekleştirilmiştir. Örneğin, 1.33 olarak atanan bir değer, katılımcıların böyle bir cevap vermeleri olası olmadığından 1'e yuvarlanmıştır. Yine beklenti-maksimizasyon algoritması tarafından 2.85 olarak atama işlemi yapılan kayıp değer 3'e yuvarlanmıştır. Bu yaklaşım farklı araştırmacılar tarafından da kullanılmıştır (Eroğlu ve Topkaya, 2019). Ancak Tabachnick ve Fidell'e göre (2012) kayıp değer miktarı veri setinde %5 ve altında olduğunda farklı kayıp değer atama işlemleri (ortalama dayalı değer atama, medyan değer atama, regresyon dayalı veri atama, beklenti-maksimizasyon algoritmasına dayalı veri atama) benzer sonuçlar verme eğilimindedir. Veri setinde z değerleri kullanılarak hesaplanan tek değişkenli ve Mahalanobis uzaklıkları kullanılarak hesaplanan çok değişkenli aykırı değerler Tabachnick ve Fidell'in (2012) önerdiği değerler doğrultusunda kontrol edilmiş ve aykırı değere rastlanmamıştır.

Analizler gerçekleştirilmeden önce uygun olan analizlerde normallik, varyansların homojenliği, doğrusallık, regresyon hatalarının normallığı, eş varyanslılık ve çoklu doğrusallık varsayımları incelenmiş ve karşılandığı görülmüştür (George ve Mallery, 2019; Tabachnick ve Fidell, 2012). Birinci araştırma sorusunu incelemek amacıyla bir dizi bağımsız örneklem için t-testi gerçekleştirilmiştir. İkinci araştırma sorusunu incelemek amacıyla ise ilk olarak değişkenler arasındaki ilişkinin gücü ve yönü Pearson korelasyon analiziyle incelenmiş ve sonrasında hiyerarşik regresyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Analizler etki büyüklüğü tahminleriyle birlikte rapor edilmiştir. Etki büyüklüğü en basit anlamıyla elde edilen sonuçların pratikte ne kadar anlamlı olduğu hakkında bilgi vermektedir. Bağımsız örneklem için *t*-testinde sıklıkla kullanılan etki büyüklüğü Cohen's *d* iken, Pearson korelasyon analizinde korelasyon katsayısı (*r*), regresyon analizinde modele ilişkin açıklanan varyans oranıdır (R^2). Cohen'e göre (1988, 1992) .20 civarı Cohen's *d* değerleri düşük, .50 civarı Cohen's *d* değerleri orta düzeyde ve .80 civarı Cohen's *d* değerleri yüksek düzeyde etki büyüklüğüne işaret etmektedir. Korelasyon katsayısı (*r*) için ise korelasyon değeri .29 ve altında ise etki büyüklüğü düşük, .30 ve .49 aralığında ise orta, .50 ve .70 aralığında ise yüksek, .70'in üzerinde ise çok yüksek düzeyde etki büyüklüğünü ifade ederken; modele ilişkin R^2 değerinde .12 ve altı değerler düşük, .13 ve .25 arasındaki değerler orta, .26 ve üzeri değerler yüksek düzeyde etki büyüklüğünü göstermektedir. Araştırmada kullanılan verilere açık erişimli bir veri paylaşım sitesi olan Open Science Framework (osf.io/3ruwj/) sitesinden erişilebilir. Tüm istatistik analizlerde *p* anlamlılık düzeyi .01 alınmıştır.

3. BULGULAR

Tablo 1'de cinsiyete ve daha önce psikolojik yardım alma deneyimine göre saygınlığını yitirme kaygısı ortalama puanları, standart sapma değerleri ve bağımsız örneklem için *t*-testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 1. Cinsiyete ve daha önce psikolojik yardım alma deneyimine göre saygınlığını yitirme kaygısı puanları bağımsız örneklemeler için t-testi sonuçları

	<i>Ortalama</i>	<i>S.s</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>d</i>
Cinsiyet						
Erkek	80.45	17.76	264	-3.13	.002*	.39
Kadın	87.21	17.44				
Yardım alma						
Hayır	83.01	17.65	264	-1.82	.070	.27
Evet	87.88	18.35				

Not: $d =$ Cohen's d etki büyüklüğü, d değerlerinin hesaplanmasında cinsiyet değişkeninde erkekler, psikolojik yardım alma durumu değişkeninde psikolojik yardım almayanlar referans kategori olarak kullanılmıştır., $p < .01^*$.

Tablo 1'de görüldüğü gibi saygınlığını yitirme kaygısı puanları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t(264) = -3.13, p < .01, d = .39$) ve bu farklılık düşük düzeyde bir etki büyüklüğüne sahiptir. Diğer taraftan daha önce psikolojik yardım alma durumuna göre saygınlığını yitirme kaygısı puanlarında anlamlı bir farklılık yoktur ($t(264) = -1.82, p > .01, d = .27$). Tablo 1'de görüldüğü gibi kadın üniversite öğrencilerinin saygınlığını yitirme kaygısı puan ortalamaları (*Ort.*: 87.21), erkek üniversite öğrencilerinin (*Ort.*: 80.45) saygınlığını yitirme kaygısı puan ortalamalarından anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

Tablo 2'de değişkenler arasındaki Pearson korelasyon katsayıları ve değişkenlerin ortalama ve standart sapma değerleri görülmektedir.

Tablo 2. Değişkenler arasındaki korelasyon katsayıları ve değişkenlerin ortalama ve standart sapma değerleri

	1	2	3	4	5
1. Cinsiyet					
2. Yardım alma	.08				
3. Erkeksilik	-.32**	-.06			
4. Kadınsılık	.39**	.08	.28**		
5.SYK	.19*	.11	-.07	.25**	
Ortalama	.53	.21	100.89	106.93	84.03
S.s	.50	.41	15.63	14.95	17.88

Not. Cinsiyet Kodlama: 0: Erkek, 1: Kadın, Yardım alma Kodlama: 0: Hayır, 1: Evet, SYK: Saygınlığını Yitirme Kaygısı, * $p < .01$, ** $p < .001$.

Tablo 2’de görüldüğü gibi, saygınlığını yitirme kaygısı puanları cinsiyet ($r = .19$, $p < .01$) ve kadınsılık ölçeği puanlarıyla ($r = .25$, $p < .001$) düşük düzeyde pozitif yönde ilişkiyken, daha önce psikolojik yardım alma durumu ($r = .11$, $p > .01$) ve erkeksilik ölçeği puanlarıyla ($r = -.07$, $p > .01$) ilişkili değildir.

Katılımcıların cinsiyetleri ve daha önce psikolojik yardım alma durumları kontrol edildiğinde, erkeksi ve kadınsı cinsiyet rollerinin saygınlığını yitirme kaygısıyla ilişkisini incelemek amacıyla hiyerarşik regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Hiyerarşik regresyon analizine birinci aşamada cinsiyet ve psikolojik yardım alma durumu değişkenleri, ikinci aşamada erkeksi ve kadınsı cinsiyet rolleri puanları dahil edilmiştir. Gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizi sonuçları, Tablo 3’te görülmektedir.

Tablo 3. Saygınlığını yitirme kaygısı puanlarına ilişkin gerçekleştirilen hiyerarşik regresyon analizi sonuçları

	<i>B</i>	<i>SH</i>	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Aşama 1 ($R^2= .05$)					
Cinsiyet	6.49	2.16	.18	3.00	.003*
Yardım Alma	4.23	2.65	.10	1.60	.111
Aşama 2 ($R^2= .09$)					
Cinsiyet	1.56	2.62	.04	.60	.552
Yardım Alma	3.57	2.60	.08	1.37	.172
Erkeksilik	-.14	.08	-.12	-1.73	.089
Kadınsılık	.31	.09	.26	3.56	.001**

Not. Cinsiyet Kodlama: 0: Erkek, 1: Kadın, Yardım alma Kodlama: 0: Hayır, 1: Evet, SH: Tahminin Standart Hatası, * $p < .01$, ** $p < .001$.

Tablo 3'te görüldüğü gibi ilk aşamada regresyon denkleminde girilen, cinsiyet ve daha önce psikolojik yardım alma durumu değişkenleri saygınlığını yitirme kaygısı puanlarındaki değişimin yaklaşık olarak %5'ini açıklamaktadır ve bu değişim istatistiksel olarak anlamlıdır ($F(2, 263) = 6.21, p < .01, R^2 = .05, R^2_{düz} = .04$). Birinci aşama regresyon denkleminde dâhil edilen cinsiyet değişkeni (kadın cinsiyetine sahip olma) saygınlığını yitirme kaygısı puanlarıyla pozitif yönde ilişkiliyken ($\beta = .18, t(263) = 3.00, p < .01$), daha önce psikolojik yardım alma deneyimi saygınlığını yitirme kaygısı puanlarıyla ilişkili değildir ($\beta = .10, t(263) = 1.60, p > .01$). Başka bir ifadeyle, bu örnekte kadınların saygınlığını yitirme kaygısı erkeklerden anlamlı bir şekilde daha yüksektir. İkinci aşamada, regresyon denkleminde dâhil edilen kadınsılık ve erkeksilik puanları cinsiyet ve daha önce psikolojik yardım alma durumu kontrol edildiğinde, saygınlığını yitirme kaygısı puanlarındaki değişimin yaklaşık olarak %4'ünü açıklamaktadır ve bu değişim istatistiksel olarak anlamlıdır ($F(2, 261) = 6.34, p < .01, \Delta R^2 = .04$).

Oluşturulan son model bir bütün olarak saygınlığını yitirme kaygısı puanlarındaki değişimin %9'unu açıklamaktadır ($F(2, 263) = 6.40, p < .001, R^2 = .09, R^2_{düz} = .08$) ve bu model düşük düzeyde bir etki büyüklüğüne sahiptir. Son modelde, cinsiyet ($\beta = .04, t(261) = .60, p > .01$), daha önce psikolojik yardım alma durumu ($\beta = .08, t(261) = 1.37, p > .01$) ve erkeksilik puanları ($\beta = -.12, t(261) = 1.73, p > .01$) saygınlığını yitirme kaygısı puanlarıyla ilişkili değilken, kadınsılık puanları saygınlığını yitirme kaygısı puanlarıyla pozitif yönde ilişkilidir ($\beta = .26, t(261) = 3.56, p < .001$) ve saygınlığını yitirme kaygısı puanlarının en önemli yordayıcısı kadınsılık puanlarıdır. Başka bir ifadeyle, bu örnekte katılımcıların cinsiyetleri ve daha önce psikolojik yardım alma deneyimleri kontrol edildiğinde kadınsı cinsiyet rollerine yüksek düzeyde sahip olan bireylerin saygınlığını yitirme kaygıları da yüksektir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinde saygınlığını yitirme kaygısının cinsiyet, daha önce psikolojik yardım alma deneyimi ve cinsiyet rolleriyle ilişkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda kadınların saygınlığını yitirme kaygısının erkeklerden anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgular daha önce Heath vd. (2016) tarafından Birleşik Arap Emirlikleri üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen ve kadın üniversite öğrencilerinin saygınlığını yitirme kaygısının, erkek üniversite öğrencilerinden anlamlı bir şekilde yüksek olduğunu gösteren araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermektedir. Ancak araştırma bulguları, Topkaya vd. (2019) tarafından Türk üniversite öğrencileri, Bathje vd. (2014) tarafından Koreli üniversite öğrencileri ve Tuliao vd. (2016) tarafından Filipinli üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilen ve cinsiyetin saygınlığını yitirme kaygısıyla ilişkili olmadığını gösteren araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermemektedir. Bu bağlamda, araştırmalarda ulaşılan farklı sonuçlar, örneklem yapılarındaki kültürel farklılıklardan ve örneklem

özelliklerinden kaynaklanabilir. Araştırma sonuçları, Türk kültürü bağlamında değerlendirildiğinde ise erkeklerin sosyal yaşamındaki ve sosyal ilişkilerindeki hataları toplum tarafından oldukça hor görülen ve ayıplanan hatalar olmadığı sürece “erkektir yapar” düşüncesiyle hoş görülme eğiliminde olup genel olarak erkeklerde yakın çevresinde ve toplumda itibarın kaybına ve saygınlığın yitirilmesine neden olmaz iken, kadınlarda benzer hatalar daha az hoş görülmekte ve yakın çevresinde ve toplumda itibar kaybına neden olabilmektedir. Bu nedenle, Türk kültürel yapısı bağlamında değerlendirildiğinde kadınların saygınlığını yitirmeye neden olabilecek olaylarda ve durumlarda erkeklere nazaran ilişkilerinde ve ilişkilerindeki itibarlarında daha fazla zarar görebilecek olmaları, saygınlığını yitirme kaygılarının erkeklere kıyasla daha yüksek olmasına neden olabilir.

Bu araştırmada aynı zamanda, saygınlığını yitirme kaygısının daha önce psikolojik yardım alma durumuyla ilişkili olmadığı bulunmuştur. Bu araştırma bulguları, alan yazınında saygınlığını yitirme kaygısıyla psikolojik yardım alma durumu arasındaki ilişkiyi inceleyen ve psikolojik yardım alan bireylerin saygınlığını yitirme kaygısının psikolojik yardım almayan bireylerden daha yüksek olduğunu gösteren araştırma sonuçlarıyla tutarlılık göstermemektedir (Topkaya vd., 2019). Bu araştırma örneğinde psikolojik yardım alma deneyimine sahip olan bireyler, psikolojik yardım alma deneyimini saygınlıklarını yitirmelerine neden olabilecek bir yaşantı olarak değerlendirmeyebilir. Ancak, psikolojik yardım alma deneyiminin saygınlığını yitirme kaygısıyla ilişkisini inceleyen sınırlı sayıda araştırma olduğundan, hangi durumlarda psikolojik yardım alma deneyiminin bireylerde saygınlığını yitirme kaygısında artışa neden olduğunu belirlemeye yönelik farklı araştırmalara ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Araştırmanın diğer bir sonucu, katılımcıların cinsiyetleri ve daha önceki psikolojik yardım alma deneyimleri kontrol edildiğinde erkeksi cinsiyet rollerinin

saygınlığını yitirme kaygısıyla ilişkili olmadığı ancak kadınsı cinsiyet rollerine yüksek düzeyde sahip olan bireylerin saygınlığını yitirme kaygısının yüksek düzeyde olduğudur. Saygınlığını yitirmedeki cinsiyet rolleri farklılıkları erkeğin daha bağımsız, hedef yönelimli ve hırslı olmasının beklendiği buna karşın kadının duygusal, destekleyici ve bağımlı olmasının uygun bulunduğu sosyalleşme farklılıklarını yansıtıyor olabilir (Lengua ve Stormshak, 2000). Türkiye, toplumsal cinsiyete dayalı ayırmada kadınlığın belirgin olarak yaşandığı ülkelerden biridir (Bingöl, 2014). Saygınlığını yitirmek Türkiye’de kadınlar ve kadınsı cinsiyet rolüne sahip olanlar için daha büyük bir risk anlamına geliyor olabilir çünkü erkeklerin yaptığı pek çok davranış hoş karşılanmasa bile tolere edilebilmekte iken kadınlar için böyle bir durum söz konusu değildir. Pek çok farklı davranış için “erkektir yapar, sen kadınsın yapamazsın, yaparsan sonuçlarına katlanırsın” gibi bir normun sonucu olarak kültürümüzde kadınlara daha fazla sorumluluk yüklenmekte, kadınların uygun bulunmayan davranışlar için kendilerini aklamak durumunda kalmakta ve bunun çoğu zaman kolay olmadığı bilinmektedir. Bu bağlamda, kadınların ve kadınsılık rolü yüksek olan bireylerin saygınlıklarını yitirmemek için daha fazla çaba sarf ettikleri söylenebilir.

Bu araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak, bu çalışmada kesitsel bir araştırma deseni kullanılmıştır. Bu nedenle, bulgulara ilişkin neden-sonuç ilişkisi kurulamaz. İkincisi, bu araştırma Orta Karadeniz Bölgesi’nde bir üniversitenin farklı fakültelerinde ve bölümlerinde eğitimlerine devam etmekte olan sınırlı sayıda üniversite öğrencisiyle gerçekleştirildiğinden, araştırmanın dış geçerliliği düşüktür. Üçüncüsü, bu çalışmada katılımcıların saygınlığını yitirme kaygıları ve cinsiyet rolleri öz-bildirim tarzı ölçekler aracılığıyla değerlendirilmiştir. Son olarak ve bu çalışmaya özgü en önemli sınırlılık, bu çalışmada cinsiyet rollerinin saygınlığını yitirme kaygısıyla ilişkisinin sadece kadınsılık ve erkeksilik bağlamında değerlendirilmesidir. İlerleyen çalışmalarda

farklı cinsiyet rollerinin de (Örn., androjen, belirsiz) saygınlığını yitirme kaygısıyla ilişkisi incelenebilir.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, cinsiyetin ve kadınsı cinsiyet rolüne sahip olmanın saygınlığını yitirmeyle ilişkili olduğunu ve kadınların ve kadınsı cinsiyet rolü yüksek olan bireylerin saygınlığını yitirme konusunda daha yoğun kaygı yaşadıklarını göstermiştir. Saygınlığını yitirme kaygısının kadınlar ve kadınsı cinsiyet rolleriyle ilişkili olduğu düşünüldüğünde, saygınlığını yitirme kaygısının azaltmaya yönelik müdahale programlarında kadınlar ve kadınsı cinsiyet rollerine sahip bireyler hedeflenebilir. Saygınlığını yitirme kaygısıyla ilişkili olarak üniversite psikolojik danışma merkezlerince hazırlanacak broşür gibi bilgilendirme çalışmalarında saygınlığını yitirme kaygısında cinsiyet rollerinin önemi vurgulanabilir. Araştırma sonuçları, saygınlığını yitirme kaygısıyla ilişkili çok sınırlı sayıda araştırmamanın gerçekleştirildiği, Türk psikoloji alan yazınında saygınlığını yitirme kaygısıyla ilişkili değişkenlerinin neler olduğunun anlaşılmasına yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

Bathje, G. J., Kim, E., Rau, E., Bassiouny, M. A. ve Kim, T. (2014). "Attitudes toward face-to-face and online counseling: Roles of self-concealment, openness to experience, loss of face, stigma, and disclosure expectations among Korean college students." *International Journal for the Advancement of Counselling*, 36(4): 408-422. doi:10.1007/s10447-014-9215-2

Bem, S. L. (1981a). "Gender Schema Theory: A Cognitive Account Of Sex Typing." *Psychological Review*, 88(4): 354-364. doi:10.1037/0033-295X.88.4.354

- Bem, S. L. (1981b). *Bem Sex-Role Inventory*. Palo Alto, CA: Consulting Psychologists Press.
- Bingöl, O. (2014). "Toplumsal Cinsiyet Olgusu Ve Türkiye’de Kadınlık." *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16 (Özel Sayı 1): 108–114.
- Bostancı, N. (2005). "Ruhsal Bozukluğu Olan Bireylere Yönelik Stigma Ve Bunun Azaltılmasına Yönelik Uygulamalar." *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 18: 32–38.
- Cankurt, H. F. ve Topkaya, N. (2015). "Saygınlığını yitirme kaygısı, psikolojik yardım alma niyeti, cinsiyet ve psikolojik yardım alma durumu farklı üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşları", XIII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, 7-9 Ekim, Mersin.
- Choi, N. ve Fuqua, D. R. (2003). "The Structure Of The Bem Sex Role Inventory: A Summary Report Of 23 Validation Studies." *Educational and Psychological Measurement*, 63(5): 872-887.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2. bs.). Hillsdale, NJ: Lawrence Earlbaum Associates.
- Cohen, J. (1992). "A power primer." *Psychological Bulletin*, 112(1): 155–159.
- Çam, O. ve Bilge, A. (2013). "Türkiye’de Ruhsal Hastalığa/hastaya Yönelik İnanç, Tutum Ve Damgalama Süreci: Sistemantik Derleme." *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 4(2): 91–101.
- David, E. J. R. (2010). "Cultural Mistrust And Mental Health Help-seeking Attitudes Among Filipino Americans." *Asian American Journal of Psychology*, 1(1): 57-66. doi:10.1037/a0018814

- Donnelly, K. ve Twenge, J. M. (2017). "Masculine and feminine traits on the Bem Sex-Role Inventory, 1993–2012: A cross-temporal meta-analysis." *Sex Roles*, 76(9): 56-565. doi:10.1007/s11199-016-0625-y
- Dökmen, Z. (1991). "Bem Cinsiyet Rolü Envanterinin Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması." *Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 35(1): 81-89.
- Dökmen, Z. (1999). "Bem Cinsiyet Rolü Envanterinin kadınsılık ve erkeksilik ölçekleri Türkçe formunun psikometrik özellikleri." *Kriz Dergisi*, 7(1): 27-40.
- Elçi, E. (2011). "Türkiye’de "Kadın Olmak" söylemi: Kadınlarla yapılmış bir Söylem Çalışması." *Psikoloji Çalışmaları/Studies in Psychology*, 31: 1–28.
- Enders, C. K. (2010). *Applied missing data analysis*. New York: Guilford Press.
- Eroğlu, Y. ve Topkaya, N. (2019). "Boşanma ile ilgili uyum güçlüğü çeken çocuklarda kişilik özellikleri ve benlik kavramı." *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(52): 181-208.
- George, D. ve Mallery, P. (2019). *IBM SPSS Statistics 25 step by step: A simple guide and reference*. New York: Routledge.
- Graham, J. W. (2009). "Missing data analysis: Making it work in the real world." *Annual Review of Psychology*, 60(1): 549-576.
- Heath, P. J., Vogel, D. L. ve Al-Darmaki, F. R. (2016). "Help-seeking attitudes of United Arab Emirates students: Examining loss of face, stigma, and self-disclosure." *The Counseling Psychologist*, 44(3): 331–352. doi:10.1177/0011000015621149

- Ho, D. (1983). "Asian Concepts In Behavioral Science". Bulletin of the Hong Kong Psychological Society, 10: 41-49.
- Hoftede, G.; Hofstede, G. J. ve Minkov, M. (2010). *Cultures and organizations: Software of the mind* (3. bs.). London: McGraw-Hill.
- Howitt, D. ve Cramer, D. (2014). *Research methods in psychology* (Fourth Edition.). Harlow, England: Pearson.
- Kavuncu, N. (1987). *Bem Cinsiyet Rolü Envanteri'nin Türk toplumuna uyarlama çalışması*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Lengua, L. J. ve Stormshak, E. A. (2000). "Gender, Gender Roles, And Personality: Gender Differences In The Prediction Of Coping And Psychological Symptoms". *Sex Roles*, 43(11): 787-820.
- Leong, F. T. L.; Byrne, B. M.; Hardin, E. E.; Zhang, H. ve Chong, S. (2018). "A Psychometric Evaluation Of The Loss Of Face Scale". *Psychological Assessment*, 30(3): 396-409. doi:10.1037/pas0000492
- Leong, F. T. L., Kim, H. H. W. ve Gupta, A. (2011). "Attitudes Toward Professional Counseling Among Asian-American College Students: Acculturation, Conceptions Of Mental Illness, And Loss Of Face". *Asian American Journal of Psychology*, 2(2): 140-153. doi:10.1037/a0024172
- Liao, H.-Y., Rounds, J. ve Klein, A. G. (2005). "A test of Cramer's (1999) Help-seeking Model And Acculturation Effects With Asian And Asian American College Students". *Journal of Counseling Psychology*, 52(3): 400-411. doi:10.1037/0022-0167.52.3.400

- Lin, C.-C. ve Yamaguchi, S. (2011). "Under What Conditions Do People Feel Face-loss? Effects Of The Presence Of Others And Social Roles On The Perception Of Losing Face In Japanese Culture". *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 42(1): 120–124. doi:10.1177/0022022110383423
- Little, R. J. A. (1988). "A Test Of Missing Completely At Random For Multivariate Data With Missing Values". *Journal of the American Statistical Association*, 83(404): 1198-1202.
- Mak, W. W. S. ve Chen, S. X. (2006). "Face concern: Its Role On Stress-distress Relationships Among Chinese Americans". *Personality and Individual Differences*, 41(1): 143-153. doi:10.1016/j.paid.2005.12.016
- Mak, W. W. S.; Chen, S. X.; Lam, A. G. ve Yiu, V. F. L. (2009). "Understanding distress: The role of face concern among Chinese Americans, European Americans, Hong Kong Chinese, and Mainland Chinese". *The Counseling Psychologist*, 37(2): 219-248.
- Mocan-Aydın, G. (2000). "Western Models Of Counseling And Psychotherapy Within Turkey: Crossing Cultural Boundaries". *The Counseling Psychologist*, 28(2): 281-298. doi:10.1177/0011000000282007
- Oetzel, J. G. ve Ting-Toomey, S. (2003). "Face Concerns in Interpersonal Conflict: A Cross-cultural Empirical Test Of The Face Negotiation Theory". *Communication Research*, 30(6): 599-624.
- O'Neil, J. M. (1990). Assessing Men's Gender Role Conflict. D. Moore ve F. Leafgren (Ed.), *Problem solving strategies and interventions for men in conflict* (ss. 23-38). Alexandria, VA, England: American Association for Counseling.

- O'Neil, J. M., Helms, B. J., Gable, R. K., David, L. ve Wrightsman, L. S. (1986). "Gender-Role Conflict Scale: College Men's Fear Of Femininity". *Sex Roles*, 14(5): 335-350. doi:10.1007/BF00287583
- Schafer, J. L. ve Graham, J. W. (2002). "Missing Data: Our View Of The State Of The Art". *Psychological Methods*, 7(2): 147-177.
- Strough, J.; Leszczynski, J. P.; Neely, T. L.; Flinn, J. A. ve Margrett, J. (2007). "From Adolescence To Later Adulthood: Femininity, Masculinity, And Androgyny In Six Age Groups". *Sex Roles*, 57(5): 385-396.
- Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2012). *Using multivariate statistics* (6. bs.). Boston: Pearson.
- Ting-Toomey, S. (2005). The matrix of face: An updated face-negotiation theory. W. B. Gudykunst (Ed.), *Theorizing About Intercultural Communication* (ss. 71-92). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Topkaya, N. (2015a). "Willingness To Seek Psychological Help Among Turkish Adults." *Revista de Cercetare si Interventie Sociala*, 48: 149-163.
- Topkaya, N. (2015b). "Factors Influencing Psychological Help Seeking In Adults: A Qualitative Study". *Educational Sciences: Theory and Practice*, 15(1): 21-31.
- Topkaya, N. ve Kağnıcı, D. Y. (2012). "Psikolojik Yardım Alma Niyeti: Bir Model Testi". *Türk Psikoloji Dergisi*, 27(69): 101-117.
- Topkaya, N., Şahin, E. ve Gençoğlu, C. (2019). "Üniversite Öğrencilerinde Kendini Saklamayla İlişkili Değişkenler: Cinsiyet, Psikolojik Yardım Alma Deneyimi, Benlik Saygısı Ve Saygınlığını Yitirme Kaygısı". *Journal of*

Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi, 9(1): 192-204. doi:10.5961/jhes.2019.321

Topkaya, N. ve Yaka, B. (2013). *The loss of face scale: The reliability and validity studies*, 2013 World Congress of Psychological Counseling and Guidance, 24-26 Mayıs, İstanbul.

Triandis, H. C. (2001). "Individualism-collectivism And Personality". *Journal of Personality*, 69(6): 907-924. doi:10.1111/1467-6494.696169

Tuliao, A. P., Velasquez, P. A. E., Bello, A. M. ve Pinson, M. J. T. (2016). "Intent To Seek Counseling Among Filipinos: Examining Loss Of Face And Gender". *The Counseling Psychologist*, 44(3): 353–382.

Twenge, J. M. (1997). "Changes In Masculine And Feminine Traits Over Time: A Meta-Analysis". *Sex Roles*, 36(5): 305-325. doi:10.1007/BF02766650

Wang, W., Yang, C., Wang, B., Chen, X., Wang, B. ve Yuan, W. (2019). "When Error Learning Orientation Leads To Learning From Project Failure: The Moderating Role Of Fear Of Face Loss". *Frontiers in Psychology*, 10: 1317. doi:10.3389/fpsyg.2019.01317

Yakunina, E. S. ve Weigold, I. K. (2011). "Asian International Students' Intentions To Seek Counseling: Integrating Cognitive And Cultural Predictors". *Asian American Journal of Psychology*, 2(3): 219-224. doi:10.1037/a0024821

Yeh, C. J. ve Huang, K. (1996). "The Collectivistic Nature Of Ethnic Identity Development Among Asian-American College Students". *Adolescence*, 31(123): 645-661.

Yılmaz, S. (2018). “Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Günlük Hayattaki Yansımaları: Çorum/Alaca Örneği”. *İmgelem*, 2(2): 59–79.

Zane, N. ve Yeh, M. (2002). The use of culturally-based variables in assessment: Studies on loss of face. K. S. Kurasaki, S. Okazaki ve S. Sue (Ed.), *Asian American mental health: Assessment theories and methods* (ss. 123-138). New York, NY, US: Kluwer Academic/Plenum Publishers. doi:10.1007/978-1-4615-0735-29

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Face is defined as the positive social image that one wants to maintain, strengthen or create in the eyes of others (Lin and Yamaguchi, 2011) and reflects the reputation and reputation associated feelings of the individual at work, in the family, among close friends and in the wider community. According to Ho (1983), in contrast to individual concepts such as personality and self, face is a relational concept (e.g., family, culture) that reflects social reputation of individuals in the society. Similar to Asian cultures, face refers to the social positions of individuals in society and the prestige gained by the realization of social roles perceived as good by others in Turkish society (Liao, Rounds and Klein, 2005). On the other hand, the loss of face concern refers to the perceived threat and anxiety about the losing face or losing social integrity in interpersonal and psychosocial relationships (Leong, Kim & Gupta, 2011). The loss of face concern is usually experienced when individuals themselves cannot fulfill their role expectations or social responsibilities and these situations may lead loss of face of the individual and the group to which they belong (Triandis, 2001). According to face-negotiation theory, individuals with higher lose of face concern can create extraordinary pressure on themselves in order to avoid events and situations that may cause them to lose their face (Oetzel and Ting-Toomey, 2003; Ting-Toomey, 2003; Ting-Toomey, 2003; Ting-Toomey, 2003). In addition, since individuals with a high level of face concern are experiencing intense fear of what the social environment think about him/her, these individuals tend to strictly abide by social norms and make an intense effort to not violate interpersonal rules that regulate social interaction (Liao. et al., 2005).

Researchers regard the loss of face concern as one of the important cultural variables, and conducted numerous studies to determine the antecedents, correlates, and consequences of loss of face concern (David, 2010; Leong, Byrne, Hardin, Zhang and Chong, 2018; Leong et al., 2011; Mak and Chen, 2006; Topkaya, 2015a; Topkaya, Şahin and Gençoğlu, 2019; Tulião, Velasquez, Bello and Pinson, 2016). Research has shown that higher loss of face concern is associated with a range of negative mental health indicators. For example, in a sample of Turkish university students, Cankurt and Topkaya (2015) found that university students with higher loss of face concern had significantly lower subjective well-being than students with lower loss of face concern. In another study with university students, Topkaya et al. (2019) found that university students with a higher level of loss of face concern were more likely to be higher self-concealers. Studies conducted in different cultures and samples also suggest that, loss of face concern is positively correlated with a number of negative mental health indicators. For example, loss of face concern was positively associated with negative attitudes towards seeking psychological help (David, 2010; Tulião et al., 2016), high levels of psychological stress (Mak and Chen, 2006), high levels of depressive symptoms (Leong et al. , 2018), high level of social anxiety (Zane and Yeh, 2002), low optimism and high level of pessimism (Leong et al., 2018). In addition, loss of face concern is associated with unhealthy negative emotions such as embarrassment and shame (Yeh and Huang, 1996). However, most of the previous studies related to loss of face concern conducted in different cultures that is difficult to generalize cultures such as Turkey which is neither exactly individualistic nor exactly collectivistic. Thus, the aim of this study was to investigate the relationships between loss of face, gender, previous help-seeking experience, and gender roles in Turkish undergraduate students.

Method

This study was a cross-sectional study examining the association between loss of face and gender, previous help-seeking experience, and gender roles in university students (Howitt and Cramer, 2014). The dependent variable of the study was loss of face, and the independent variables of the study were gender, previous psychological help-seeking experience, and gender roles. Participants consisted of 266 (141 female, 125 male) respondents attending different faculties and departments of a university in the Central Black Sea Region of Turkey. The age of the participants ranged from 18 to 28 years old and the mean age was 21.26 (S.D: 1.74). The participants completed the Loss of Face Scale, Bem Gender Roles Inventory and Personal Information Form. Data were analysed using the independent samples t-test, Pearson product moment correlation coefficient analysis and hierarchical regression analysis.

Results

The result of the independent samples t-tests demonstrated that women had significantly higher loss of face concern than men. However, no significant difference was found in loss of face scores between individuals who had previously sought psychological help and who had not previously sought psychological help. The results of the hierarchical regression analysis showed that individuals who exhibit higher feminine gender roles were more likely to have a higher level of loss of face concern after controlling for gender and previous help seeking experience. However, masculine gender roles were not found to be associated with loss of face.

Conclusion and Discussion

Considering the fact that loss of face is positively correlated with a number of negative mental health indicators such as self-concealment, lower subjective well-being, psychological stress, and negative attitudes towards receiving psychological help, mental health support recommended to women and individuals with higher feminine gender roles. The results of this study may also help to understand the correlates of loss of face in Turkish psychology literature where a very limited number of studies have been conducted.